যেতিয়া হিংসা-দ্বেষ এৰি আপোন পাহৰি
পৰক আনিবা আপোনাৰ কৰি
এৰি মান-অভিমান,
এৰি হীনতা, নীচতা, ক্ষুদ্র স্বাৰ্থ
লভিবা যেতিয়া জ্ঞান-পৰমাৰ্থ
পবিত্র কৰিবা প্ৰাণ;
আত্মবলেৰে হই বলীয়ান
সেৱা-ধৰ্ম্ম লবা সত্য মহান
খুজিবা তেতিয়া মোক;
মুক্তি বিচাৰি ওলোৱা পথিক
ধৰিবা তেতিয়া সুৰ।
জাগিবা তেতিয়া জাগিব তেতিয়া
মোহ, সপোনৰ ঘোৰ
সুপ্ত বীণৰ বাজি উঠা সুৰ
জগাব মৰ্ত্ত্যপুৰ:
তোমাৰ মুক্তি নহয় দূৰ
পথিক! মুক্তি নহয় দূৰ।

সাধক

মই ইয়াৰে সাধক
প্ৰভু! ইয়াৰে সাধক
সৰল শিশুৰ প্ৰাণ,
প্ৰভু মোক কৰা দান
গুচাই পাপক।
কপটতা কৰা দূৰ
হিংসা-দ্বেষ কৰা চূৰ
অন্তৰ পবিত্ৰ কৰা সৰলতা
শিকোৱা বিশ্বাস—
মই ইয়াৰে সাধক
প্ৰভু! মই ইয়াৰে সাধক।

নিস্বাৰ্থ প্ৰেমিক প্ৰাণ
দিয়া প্ৰভু দিয়া দান
মিনতি তোমাক,
হৃদয় যিমান মোৰ
স্বাৰ্থতে অন্ধলা ঘোৰ
আঁতৰাই পাবোঁ যেন সাৱটিব
সুন্দৰ বিশ্বক
মই ইয়াৰে সাধক,
প্ৰভু ইয়াৰে সাধক।

ধৰি বৰ্ম্ম কঠোৰ ব্ৰত
উপেক্ষি বিঘিনি শত
(যেন) বিচাৰোঁ লক্ষ্যক,
ত্যাগৰ অগ্নিত পুৰি
সাধনাৰ বন্তি ধৰি
সম্বোধিব পাৰোঁ যেন
কৰ্ম্মী জগতক
মই ইয়াৰে সাধক
প্ৰভু! ইয়াৰে সাধক।

সত্যত আশ্ৰয় থাপি
গোটেই জীৱন ব্যাপি
বিশ্বৰ সেৱাক
দয়া ক্ষমা ভক্তি লৈ
বিশ্বাসী পবিত্ৰ হই
হওঁ যেন প্ৰভু মই
নিষ্কামী সাধক
মই ইয়াৰে সাধক।

আৰু এটি মাথোঁ মোক
গুচাবা পিয়াহ-ভোক
তোমাৰ যে দান,
মহা মহা পুৰুষৰ
ই যে শ্ৰেষ্ঠ জীৱনৰ
দিয়া সেই মনুষ্যত্ব
শ্ৰেষ্ঠ উপাদান,

হৃদয়ৰ পদ্ম ধৰোঁ
অশেষ ভকৃতি কৰোঁ
বিশ্বৰ স্ৰজক।
শোক-তাপ, পাপ এৰি
হিংসা-দ্বেষ পৰিহৰি
সকলো মানব আজি,
একেটি সুৰতে বাজি
মৰমৰ পৃথিবীতে
স্বৰগ থাপক
মই ইয়াৰে সাধক,
প্ৰভু! ইয়াৰে সাধক।

লুইতৰ পাৰৰ অগ্নিসুৰ

দ্বিতীয় তৰঙ্গ

কাঞ্চনজঙ্ঘাৰ বুৰঞ্জী

(১)

মই কাঞ্চনজঙ্ঘা
তুষাৰ শুভ্ৰশিৰ
মেয়ে অভ্ৰভেদী বীৰ,
মোৰ জটা ঝৰি ঝৰি
নিজৰি নিজৰি বয়
নিগৰি নিগৰি
অবিৰল কল্‌কল্।
শৈলজা পয়োধৰা
পিয়ুষ সলিলা
সুৰধুনী গঙ্গা ;
প্ৰথমৰ
প্ৰভাতৰ
অৰুণৰ জ্যোতি,
অম্বৰ জুৰি মোৰ
আলোক-নৃত্য কৰি
বিয়পাই বিশ্বত ৰঞ্জন দ্যুতি।
মোৰে আশেপাশে গায়
কিন্নৰী বালিকাই
আলোক-বোধন মহাগীত,

সন্ধিয়াই সন্ধিয়াই
বেলি-বিদায় গানে
দিগন্ত কৰে মুখৰিত।

উদয় আৰু অস্তৰ
বৰ্ণ-বৈচিত্র্যৰ,
ছঁয়ামায়া কাচোনৰে কাচে
প্ৰহেলিকাময়ী সম নাচে
কুটজ কুসুমৰ
লগে লগে
লাখে লাখে
মৃদু মৃদু কম্পিত সমীৰণছন্দা
শৈলবালা দলে কস্তুৰীগন্ধা।

(২)

অতীতৰো অতীতৰ
যি মহাঅতীতে
বৰ্ত্তমান ভেদি
ভৱিষ্যতলৈ যায়,
মোৰে জুহালতে বহি
বুৰঞ্জীৰ পাত লুটিয়াই
ভৱিষ্যতৰ কথা কয়
কল্পনালজ্ঘা
শুনো বহি বহি মই কাঞ্চনজঙ্ঘা।
ভাৰতবৰ্ষ
দেখি-শুনি জাগে মোৰ
বিষাদতো হৰ্ষ।

প্ৰকৃতিৰ অভিনয় মানসী পুতলা (মানসী)
আহিল, উঠিল গ'ল
পাতি পাতি বিচিত্ৰ মেলা,
হাঁহি আৰু কান্দোনৰ
নৱ নৱ খেলা।

ৰূপান্তৰেদি আহি
বৰণ সলাই হাঁহি
মানসীয়ে নাচে এই ভাৰতৰ মঞ্চত
যুগ কাল বাজনাৰে কৰি লৈ সঙ্গত।

পিন্ধি পিন্ধি সভ্যতাৰ
নতুন মেখেলা,
নাচি নাচি উৰুৱায়
সোণোৱালী ধূলা।

সেই ধূলিৰেই ঢাক খায়
ধূলিতেই জহি যায়
পুৰণিভঙ্গা,
পুনু ধূলিৰেই পৰা
ৰূপ লৈ জাগে এক
নৱযুগ অঙ্গা,

অহৰহ আছে বৈ
সুৰধুনীগঙ্গা,
ময়ো উদাসী আছোঁ
কাঞ্চনজঙ্ঘা।

(৩)

ডুগ্
ডুগ্
ডুগ্
ডুগ্
ডম্বৰু বাজে
মোৰে চোতালতে নিতে
ত্ৰ্যম্বক নাচে,
বাজে ৰুদ্ৰতাল
নাচে মহাকাল
অভিনৱ তাণ্ডৱ
বিবিধ বিভঙ্গ
উলঙ্গ বিলঙ্গ।
মুদ্ৰাত জ্বলি উঠে সৃষ্টিৰ ইঙ্গিত
ডম্বৰুত বাজি উঠে প্ৰলয়ৰ সঙ্গীত
নয়নৰ দৃষ্টিত আলোক-বৃষ্টি
মানৱৰ কল্পনাত
সেই জ্যোতি-প্ৰপাতত
গজি উঠে
যুগে যুগে
অভিনৱ কৃষ্টি।

ডুগ্
ডুগ্
ডুগ্
ডুগ্
ডম্বৰু বাজে
সৃষ্টি সৃষ্টি বুলি মহাকালে নাচে,

সৃষ্টিয়ে আদি
সৃষ্টিয়ে অনাদি
সৃষ্টিৰ চক্র
মন্থিত কৰি ঘূৰে প্ৰলয়ৰ তক্ৰ
সৃষ্টিহে সৃষ্টি
চলে অহোৰাত্ৰি,
প্ৰলয়েই সৃষ্টিৰ যুগে যুগে মাতৃ।

জীৱন, জীৱন মাথোঁ অনন্ত জীৱন,
স্ফুৰণ, স্ফুৰণ মাথো অনন্ত স্ফুৰণ
ঘূৰণ, ঘূৰণ মাথোঁ অনন্ত ঘূৰণ,
মৰণেই আনি দিয়ে মহাসঞ্জীৱন।

ধ্বংস—ধ্বংস ক'ত?
ধ্বংস যে নাই—
ধ্বংসতে সৃষ্টিয়ে পাতনি পেলায়।
ঘোৰ প্ৰলয়ৰ তৰঙ্গাঘাতত
জলদ-ঘৰ্ষণত
সৃষ্টিৰ বিদ্যুত ইঙ্গিত জাগে,
সৃষ্টিৰ মেঘৰাগে
সুগভীৰ গাজনি গাজে,

সৃষ্টি সৃষ্টি বুলি
ডুগ্
ডুগ্
ডুগ্
ডুগ্
ডম্বৰু বাজে,

চৰাচৰ সৃষ্টি অমৃতসজ্বা,
শুভ্ৰকেশী মই কাঞ্চনজঙ্ঘা।

(৪)

মাটিত কিৰণ পৰি
যি ফুল ফুলাই,
সৰিলে জহিলে সি
মাটিলকে' যায়,
আলোকত সুৰভি মিলাই;

মাটিৰ লগতে যি মাটি হৈ গ'ল
তাক জানো বিচাৰিলে পায়
বিস্মৃতিৰ গৰ্ভলৈ যিটি সোমায়?

ভাবতৰ মাটিতেই
কত মাটি ফুটি উঠা
নৱ নৱ ৰূপ-ৰস-গন্ধ-বৰ্ণ গান
হ'ল অৱসান;

মাটিতেই নিজকেই দিলে মিহলাই
খেলি মায়া ছাঁয়াবাজী আৰু নাই নাই
কাৰ আঁৰকাপোৰ পেলায়!

বিস্মৃত কল্লৰ শেষ চকুলোৰ
শেষ বনৰীয়া সুৰ
কঁপি কঁপি জাহ গ'ল
আন্ধাৰৰ অন্তৰালত,

পাহৰা সি সুৰ গ'ল
শেষ কৰি পৃথিবীৰ
সাধুকথা তাৰ
কোনোবা অনন্তলে'
ক্ষীণ প্ৰতিধ্বনি' বল ৰূপান্তৰত।

মাথোঁ জাগি ৰ'ল
পৃথিবীৰ মাটিৰ বুকত
ছঁয়ামঁয়া ছাঁ তাৰ
মনত নপৰা অতীতৰ সপোনত।

হাঁহিছিল, মাতিছিল
যি আদিম প্ৰাণীৰ গানে
পৃথিবীত পুৰাই পুৰাই,
তাৰ দিন উকলিল
ললে সিও চিৰবিদায়।

ডুগ্
ডুগ্
ডুগ্‌কৈ
ডম্বৰু বাজিয়ে ৰ'ল,
মহাকালে নাচিলেহি বৰ্ব্বৰ তাণ্ডৱ
জাগে য'ত মহাকায় দৈত্য-দানৱ।

যক্ষ ৰক্ষ কত অসুৰৰ সঙ্ঘ
বীভৎস উল্লাসে নাচে অভঙ্গ।

পৈশাচী কল্পনাই
দেখুৱাই—
জটামুটা উৎকট ৰূপ,

মুক্ত হ'ল সৌন্দৰ্য্যৰ আদিম স্বৰূপ
জ্বলিল পৃথিবী জুৰি কামগন্ধী ধূপ।

পৃথিবীৰ প্ৰথম কলাই
অঙ্গৰ আভাষ দিয়া
কুদৰ্শন ভ্ৰূণৰূপে
আহিল ওলাই,
কলা-সৃষ্টিৰ আদি পাতনি পেলাই।

তামসিকতাৰ হ'ল বিচিত্ৰ প্ৰকাশ
আসুৰীয় সভ্যতাৰ পাৰস্য-বিলাস
দুৰন্ত কমনা যত
নিষ্ঠুৰ বাসনা
শৃঙ্খল বন্ধনহীনা
বজালেহি দানৱীয়ে বৰ্ব্বৰী বীণা।

আঘাতত জনমিল সুৰ উন্মত্ত
ফুতন্ত ছন্দ ঝঞ্জাবৃত
হ্ৰেষণি ভ্ৰেষণি উঠে
দানৱীয় বাজনাৰ,
ঝঙ্কাৰে, গৰ্জ্জে,
উঠে হুহুঙ্কাৰ,
জ্বলে লেলিহান যজ্ঞ
ভোগ-লালসাৰ,
অসংযত তামসী তৃষ্ণাৰ
ধূমাকীৰ্ণ কৰি জীৱনৰ পাৰাবাৰ,
ক্ষণে ক্ষণে
ঘটে মহামাৰ
আপুনিয়ে হয় ছাৰখাৰ।

(৫)

তমসৰ আন্ধাৰত
ৰজসৰ পোহৰ পৰিল
দানৱীয় চেতন্যাত—
মেধা আৰু মণীষাৰ
কল্পনাৰ—
নৱতম প্ৰভাত জাগিল,
নৱসুৰে, নৱতানে বাজনা বাজিল।

অতীতে লুকুৱালে বুৰঞ্জীৰ পাত
হ'ল
পৃথিবীত জীৱনৰ নৱ সূত্ৰপাত।

ইন্দ্ৰিয় তৃপ্তিৰ প্ৰচণ্ড সাধন
কল্পনাৰ পাহি মেল খালে অগণন
মেধা আৰু মণীষাৰ
বিস্তাৰ প্ৰসাৰ
দানৱীয় আকাঙ্খা মহাদুৰ্নিবাৰ;
আসুৰী সম্পদ লৈ লৰিল দানৱ
গঢ়িলে সভ্যতা জগতত অভিনৱ।

স্বৰ্গে
স্বৰ্গে
যত দেৱতাৰ ত্ৰাস
শুনি অসুৰৰ অট্টহাস
দূৰে
দূৰে
জাগে যত মানৱৰ দল
সিহঁতৰ কল্পনাত স্বৰ্ণকমল।

সিহঁতৰ মনীষাত
অভ্যুদয়িলে জ্যোতিষ্মান
নৱতম প্ৰভাতৰ দিব্যতম গান।

অৱসান পৃথিবীৰ তামসী ৰাত্ৰি
গায়ত্ৰী ছন্দে
আলোক যাত্ৰী।

সিহঁতৰ
প্ৰতিভাত নৱনবোন্মেষ
সৃষ্টি মনোময় হ'ল
বিশেষ বিশেষ,
দৃষ্টি লোকালোক প্ৰসাৰিত
মনীষাত জ্যোতি উদ্ভাসিত,
জিলিকিল পূৰ্ব্বাভাষ অনাগত
মহামানৱৰ
প্ৰণৱ ওঙ্কাৰধ্বনি
উঠিছে আকাশ জুৰি
জ্বলে যজ্ঞ বিশ্বমঙ্গলৰ।

---

৩ মাৰ্চ্চ, ১৯৪৭ 'অসমীয়া'
তামোলবাৰী চাহবাগিছা, ডিব্ৰুগড়

কুমাৰ মোহন

নৱজীৱন জাগে
বাণৰ জীয়াৰী উষা ৰূপহীয়ে
মিলন পৰশ মাগে,
সেই কামনাই
ৰূপ লৈ জ্বলে
সোণোৱালী সপোনত
হিয়াৰ গোপনত।

উদয়াচলৰ নৱাৰুণ সম
আহিলে অনিৰুদ্ধ,
বসন্তোৎগমা পৃথিবীৰ দৰে
বিহ্বলা উষা
পৰশ পুলকমুগ্ধা।

নতুন চুমাৰ প্ৰথম পৰশ নজনা উন্মাদনা
পাই কি কুঁৱৰী
অলিয়াবলিয়া
বিয়াকুল উন্মনা।

ৰূপৰ ইনো কি অময়া জলক
পৰশৰ কিনো অগ্নিপুলক
অস্থিতো আনি মিলন বাসনা
দিলে আহি শিঁয়ৰাই,

কোৱা সখী মোক
কোৱা সখী মোক
কেনেকৈ থাকোঁ
কেনেকৈ থাকোঁ
কোৱা সখী কি উপায় ?

ছন্দেৰে লীলায়িত
অভিনৱভঙ্গা
বিজুলীঅঙ্গা
চিত্ৰলেখাই
হাঁহি মিচিকাই
আঁকি দিলে ত্ৰিভুবন যৌৱন বসন্ত
জিলিকিল লেখনীত ময়ে ৰূপৱন্ত
কৃষ্ণৰ নাতি অনিৰুদ্ধ
উষা বিমুগ্ধ।

দূৰণিত থাকে সেই পৰাণৰ প্ৰিয়
হিয়লিজিয়লিকৈ
কান্দে উষা ৰূপহীয়ে
সখীৰ ডিঙিত ধৰি
আনা বুলি
জীৱনৰ জীৱ।

চিত্ৰলেখাই
সখীটীক নিচুকাই
দুগালত দুটি চুমা খাই
দূৰণিলৈ যায়
লঘুভাৱ
অভ্ৰৰ লয়লাসে ভাহি

ছয়ামৰা কায়া ধৰি
কুমাৰৰ সমুখত
ওলালে হাঁহি
বজালে জৃম্ভন বাঁহী।

কুমাৰৰ বিস্ময়
সুৰতে তন্ময়।

চিত্ৰলেখাই
কুমাৰ ভুলাই
মোহন মন্ত্ৰ
দিলে শিয়ঁৰাই
আলোকত শুই থকা
নজগা বসন্ত
প্ৰকাশ প্ৰকাশ বুলি কৈ,

সৌন্দৰ্য্যাই
ভুবনৰ অনাগত
যৌৱনে যৌৱনে
গুমৰিছে অবিশ্ৰান্ত—
মন্ত্ৰতে সাৰ পাই জাগে যি অশান্ত।

কুমাৰে দেখিলে এক
মনোময় দৰ্শন,
জিক্‌মিক্ জিক্‌মিক্
আলোকৰ কম্পন
পোহৰত ফুলি উঠে
ইনো কিনো যৌৱন

নুফুলা কল্পনাৰ
    ইনো কিনো উন্মেষ,
নহহা বসন্তৰ
    ইনো কিনো সমাবেশ
ইনো কিনো প্ৰকাশৰ
    নিবিকশা জীৱনৰ মোহিনী মাধুৰ্য্য,
        আলসুৰা সত্য
    বিশ্ববিমোহন কিনো জ্যোতি-নৃত্য।

আলোকৰ মাজে মাজে
    জ্বলে দিব্যলেখা,
আলোকৰ সাগৰত
    সোণ-ৰূপ-মুকুতাৰ জ্যোতিষ্ক মীনদলে
        জিলিকজালাককৈ
            সাঁতুৰি সাঁতুৰি ফুৰি
                খেলে জলখেলা।

আলোকে আলোকে আহি
        হাঁহি-মাতি ফুৰিছে
বৰণে বৰণে আহি চুমাচুমি কৰিছে;
ৰঙা-বগা-সেউজীয়া
    হালধীয়া ডাৱৰৰ নিজৰা নামিছে।

আলোকে-ডাৱৰে মিলি
        পাক খাই, পাক খাই
            নাচি নাচি ভাগৰি পৰিছে।
বৰ্ণে-গন্ধে আহি
        সাৰটাসাৰটি কৰি
                কোলাকুলি কৰিছে।

ৰূপ-ৰস-বৰ্ণ-গন্ধ নীহাৰিকা
প্ৰদক্ষিণ কৰি কৰি
কুমাৰৰ চৌপাশে ভ্ৰমিছে।

কঁপিছে নীহাৰিকা
প্ৰকাশৰ বেদনাত
কম্পণ
কম্পণ
আলোড়ণ
আলোড়ণ
আগ্নেয়গিৰি সম
ৰূপ-সৌন্দৰ্য্যৰ হ'ল মহাবিস্ফোৰণ।

নিমিষতে জাগিলে নৱবসন্ত
প্ৰহেলিকাময়ী এক নেদেখা অৱস্তি
জ্বলি উঠে যেনেকৈ বিজুলী-বন্তি।

চিত্ৰলেখা

অতীতৰ কিবা ৰহস্যনো তুমি
কোন স্নুন্দৰৰ নিজম পুৰীত
আছাগৈ তুমি নিদিয়ে দেখা ?

শক্তি আজি যে সুপ্ত গুপ্ত
কল্পনাক পুনু লৈ ধৰাবলে'
আহাঁ আজি সখী চিত্ৰলেখা !

সখী চিত্ৰলেখা !
দূৰ অতীতৰ কিবা
ৰহস্যনো তুমি,
বুজিও নুবুজি
আছা বিয়াকুল হৈ ?
কোন সৌন্দৰ্য্যৰ হোৰা
জুকুলিজুপুৰি
নন্দন ৰাজ্যৰ তুমি

হাতত লেখনী লৈ
আঁকে বহি ছবি
গোলাপী গোলাপী আঙুলিকিটিৰে
কোন সবগৰ ৰূপহী